

OP STAP MET

LISA, LOUIS EN MAURICE

In het Passchendaele Museum kunnen kinderen samen met Lisa, haar neefje Louis en hun vriendje, het ratje Maurice, zelfstandig op stap. Lisa en Louis bezoeken hun opa, die in het kasteel van Zonnebeke allerlei spullen uit WOI verzamelt. Maurice, die in het kasteel woont, neemt de leerlingen met behulp van een plooikaart op sleeptouw door het museum. Onderweg voeren ze allerlei leuke opdrachten uit.

Specifiek voor leerkrachten van het lager onderwijs is dit educatief pakket ontwikkeld. De doelgroep is **lager onderwijs, leerjaar 4-6**. Naast inhoudelijke informatie over het pakket bevat deze bundel een overzicht op vier jaar oorlog in de Ieperstreek en tips om een bezoek te combineren met andere sites.

INHOUD VAN DEZE INFORMATIEBUNDEL:

- Leeruitkomsten	- p. 1
- Praktische informatie	- p. 2
- 4 jaar oorlog in Zonnebeke	- p. 3
- Museumparcours	- p. 4
- In de omgeving	- p. 8

LEERUITKOMSTEN:

- **Oriëntatie op de samenleving**
Ik ben nieuwsgierig naar en draag bij tot het samenleven van mensen. Ik zie hoe samenlevingen functioneren.
- **Oriëntatie op tijd**
Ik ben nieuwsgierig naar evolutie en ontwikkel historisch besef. Ik kan tijd inschatten, plannen en ordenen.
- **Oriëntatie op de ruimte**
Ik verken en waardeer mijn omgeving en ontwikkel geografisch besef.
- **Oriëntatie op techniek**
Ik ben nieuwsgierig naar technische systemen en processen en pas ze toe. Ik zie in hoe techniek, wetenschap en samenleving elkaar beïnvloeden.

PRAKTISCHE INFORMATIE:

Het Passchendaele Museum focust op de beleving van de bezoeker met een nagebouwde dugout (ondergrondse constructie) en loopgraven. Aan de hand van historische voorwerpen, uniformen, videofragmenten... krijgen groot en klein zicht op het leven op en rond de slagvelden.

Heel wat interactieve elementen in het museum laten de jongste bezoekers geboeid kennismaken met de Grote Oorlog. Een helm opzetten? Mosterdgas ruiken? Morse seinen? Dat kan allemaal!

Als **niet-gegidste schoolgroep** kan je tijdens een groepsbezoek **gratis** gebruikmaken van ons educatief pakket 'Op stap met Lisa, Louis en Maurice'. Elke leerling krijgt aan de start een ploikaart en een potloodje. Daarmee volgen ze een parcours (het museum is opgebouwd als een doorlopend traject) en voeren ze onderweg zowel leuke als leerrijke opdrachten uit. M.b.v. deze bundel kan je jouw bezoek voorbereiden. Naast deze bundel kan je gebruik maken van het **educatief pakket** dat je kan gebruiken in de klas, als voorbereiding en om na het klasbezoek verder te werken op de in het museum uitgevoerde opdrachten.

- ➔ Groepsbezoeken reserveren (vanaf 15 personen) kan via onze webshop **groepsreservatieszonnebeke.recreatex.be**. Indien je een nieuwe klant bent, kunt je 'aanmelden als nieuwe gebruiker'. Indien je reeds klant bent maar nog geen account hebt, kan je via booking@passchendaele.be jouw accountgegevens aanvragen.
- ➔ Op onze webshop kan je een vrij bezoek met educatief pakket aanvragen.
- ➔ Op de dag van het bezoek vragen we om de groep **op te delen in groepjes van 5 leerlingen** en **elke minuut een groepje** het museum in te sturen. Op die manier vermijden we dat teveel leerlingen tegelijkertijd dezelfde opdracht uitvoeren. Kinderen spenderen ca. anderhalf uur aan hun bezoek.
- ➔ We vragen om voor elke leerling een **clipboard** te voorzien.
- ➔ We vragen om de groep te **begeleiden**.
- ➔ Maak zeker gebruik van de werkbundel die je via onze website kan downloaden en voor en na het bezoek in de klas kan gebruiken.

Verder staat ons museumteam steeds ter beschikking om een excursie uit te werken op maat van de leerlingen. Onze ervaring met het maken van slagveldtours delen wij graag met jou. We beschikken ook over een grote, bekwame gidsenpool voor verschillende leeftijden.

Memorial Museum Passchendaele 1917
Berten Pilstraat 5A, BE-8980 Zonnebeke
T +32(0) 51 77 04 41 | W www.passchendaele.be
E education@passchendaele.be | E reservaties@zonnebeke.be

4 JAAR OORLOG IN ZONNEBEKE:

Aspecten waar in het museum en tijdens de opdrachten op wordt gefocust staan in het vet.

Enkele maanden na de Duitse inval in België bereikten de invallers de hoogtes bij Ieper. Tijdens de Eerste Slag bij Ieper konden Britten en Fransen de Duitse opmars bij Zonnebeke stoppen. Tijdens de slag werd duidelijk dat men de 19de-eeuwse manier van oorlog voeren moest aanpassen. Nieuwe technieken en **wapens** deden hun intrede. Omdat legers zich ingroeven, ondergingen ook **uniformen en hoofddeksels** een evolutie, waarbij camouflage heel belangrijk werd.

De tegenstanders groeven zich in en de **loopgravenoorlog** begon. Wat volgde was vier jaar strijd met honderdduizenden **doden en gewonden** en een vernield landschap als gevolg.

In het voorjaar van 1915 begon met de allereerste **gasaanval** de Tweede Slag bij Ieper. De Duitse aanval met chloorgas tussen Steenstrate en Poelkapelle was een onverwacht succes, maar door een tekort aan aangepaste bevoorrading en reservetroepen liep de aanval na een paar kilometer toch opnieuw vast.

Vanaf eind 1915 was het relatief rustig in Vlaanderen. Enkele kleine aanvallen doorbraken kortstondig de loopgraven. Maar de grote veldslagen speelden zich vooral af in Frankrijk. Daarom besloot het Duitse leger zich te beperken tot een **defensieve oorlog**. Ze bouwden talrijke versterkte linies met **loopgraven**, prikkeldraad en bunkers. Het was dan wel relatief rustig in de Vlaamse loopgraven, toch stond het **dagelijkse leven** van de frontsoldaat niet stil.

De meest vernietigende gebeurtenis in de streek was de Derde Slag bij Ieper, ook wel de **Slag bij Passendale** genoemd. Op 31 juli 1917 werd de aanval ingezet. Het Britse leger wou in drie weken tijd de Duitse verdediging doorbreken en daarna de Belgische kust bevrijden. Na iets meer dan honderd dagen uitputtende gevechten, tegen de modder, de prikkeldraad en de tegenstander liep de strijd echter vast in het puin van wat ooit Passendale was. Door de enorme vernielingen moesten beide partijen talrijke **ondergrondse schuilplaatsen** of 'deep dugouts' bouwen.

Eind maart 1918 lanceerde het Duitse leger, in een ultieme poging om de oorlog te winnen, haar Lenteoffensief, met een aangepaste tactiek. Er werd grote terreinwinst geboekt, maar voor de ruïnes van Ieper loopt het Duitse offensief opnieuw vast. Op 28 september start uiteindelijk de bevrijding door Belgische, Britse, Amerikaanse en Franse troepen. Het zijn de **Belgen die** Zonnebeke en Passendale **bevrijden**. Een derde van alle Belgische gesneuvelden tijdens WO1 vindt tijdens dit eindoffensief de dood. Op 11 november 1918 volgt uiteindelijk de wapenstilstand.

MUSEUMPARCOURS:

Wat mogen de leerlingen verwachten? Welke opdrachten voeren ze uit tijdens het bezoek? De volgende pagina's geven een overzicht van de belangrijkste bezienswaardigheden en hands-on.

➔ Om je te oriënteren in het museumparcours kan je achteraan dit document de plooikaart met opdrachten en plannetje gebruiken.

Het museumbezoek begint op de eerste verdieping van het kasteel van Zonnebeke, met een overzicht van vier jaar oorlog in de streek rond Ieper. In de tweede zaal kunnen de leerlingen een Duitse leren **pinhelm** vastnemen. Die was aan het begin van de oorlog duidelijk anders dan de latere, stalen versie. In dezelfde ruimte zie je ook de uniformen uit het begin van de oorlog. Sommige zijn kleurig en **weinig gecamoufleerd** zoals het Franse uniform met rode broek. Ook kan men proberen om een rugzak op te heffen met het gewicht van de bepakking van toen (30 kg).

De volgende zaal toont 'nieuwe wapens' die werden gebruikt om het front te doorbreken. Vooral het gebruik van gas komt hier aan bod. Leerlingen kunnen een **gasmasker** opzetten en (veilig) **ruiken aan vier types gas**, waaronder chloorgas en mosterdgas (leperiet).

In de volgende ruimte staan allerhande spullen die tonen dat soldaten tijdens de oorlog niet elke dag moesten vechten. Er staan originele flesjes van frisdrank, water, bier, wijn en sterke drank en bodenvondsten van blikken voedsel. Veel soldaten leerden eten in blik kennen door de oorlog. Zoals **corned beef**, dat massaal werd gegeten en waarvan de leerlingen de **geur kunnen ruiken**.

Via een gang gaan de leerlingen vervolgens naar een ruimte waar een Brits en Duits uniform van 1917 tegenover elkaar staan, aangepast aan de moderne oorlogsvoering. Deze uniformen zien er helemaal anders uit dan de exemplaren uit 1914, aan het begin van het museum. Het Brits uniform beschikt over rubberen lieslaarzen. Duitsland kon dit materiaal niet importeren en gebruikte vooral leer. In een voeldoos aan de muur kunnen leerlingen het **verschil tussen rubber en leer** voelen.

Vorbij een decor dat het Duitse Lenteoffensief voorstelt, volgt een ruimte over de rol van vrouwen tijdens WOI. In de vitrine ligt een boekje 'Our Hospital ABC' over verpleegsters. Hier kunnen de leerlingen **opdracht A** uitvoeren door op de keerzijde van hun plannetje de juiste letters in te vullen. Het te vormen woord is 'medaille'.

De volgende zaal, voorbij een decor dat een Belgische militaire hoefsmederij voorstelt, gaat over het Belgische leger tijdens het eindoffensief. Aan de zijkant staat een lage vitrine met de volledige bepakking van een Belgische soldaat in 1918. Hier hangen **knoepen**. De eerste is een Belgische, met een Belgische leeuw, net zoals op de helm die men hier kan opzetten. Daarnaast hangt ook een Britse, Amerikaanse, Franse en Duitse knoop.

De volgende twee ruimtes gaan over ondergrondse oorlogsvoering. Er zijn stukken te zien die werden gerecupereerd uit ondergrondse schuilplaatsen. Zoals **pompen**, want door het grondwater moest men de gangenstelsels constant leegpompen, soms elektrisch maar vaak manueel. De leerlingen kunnen hier zo'n oude pomp zelf uittesten.

Aansluitend leidt een trap naar beneden naar een nagebouwde **diep dugout**. In het ondergrondse Britse gangenstelsel met o.a. slaapvertrekken, een medische post, primitieve toiletten en een keuken komt men een **raadseltje met drukknoppen** tegen, waarbij men objecten op een historische foto kan raden.

Vorbij de deep dugout betreedt men een grote zaal over de Slag bij Passendale. Deze ondergrondse zaal belicht verschillende aspecten van deze slag: de enorme beschietingen die er aan vooraf gingen, de landen die er in meevochten en wat voor wapens en materiaal werd gebruikt.

In het voorste deel, achter het grote Duitse kanon voorbij hoge vitrines met kleurige obussen, staat een **schrapnel** die de leerlingen kunnen opheffen. Het is een granaat die door een tijdsmechanisme ontploft vlak boven de tegenstander. Aan het plafond, tussen de kast met obussen en het kanon, wordt voorgesteld hoe zo'n projectiel openklapte.

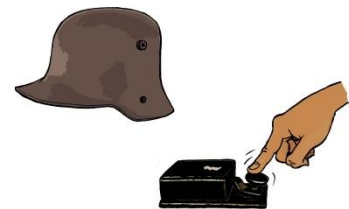

Wat verderop, links van de middelste gang, kan men een Brits **Lee Enfield** geweer opheffen. Dit wapen werd door de Britten tijdens de slag gebruikt. De gekleurde ruimtes langs de middelste gang gaan over Groot-Brittannië en Ierland (dat toen nog één land vormde), Australië, Nieuw-Zeeland, Canada en Duitsland. Met **opdracht B** kunnen de leerlingen deze landen op de wereldkaart aanduiden. Ze kunnen hierbij de vorm en ligging herkennen m.b.v. de hier weergegeven kaarten van de landen.

Het waren de Canadezen die de puinen van Passendale eind 1917 moesten innemen. In het deel over Canada staan we ook even stil bij de vele inheemse strijdkrachten. Francis Pegahmagabow was van inheems Canadese afkomst en een heel goede scherpschutter, verkenners, boodschapper en begeleider van troepen over het slagveld. Voor al deze taken moet een soldaat zichzelf goed onder controle houden. Naast zijn foto staat een **bibberspel** in de vorm van het Canadese esdoornblad dat test of kinderen ook goed hun zenuwen kunnen beheersen.

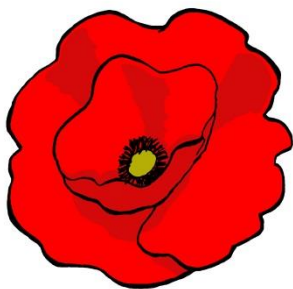
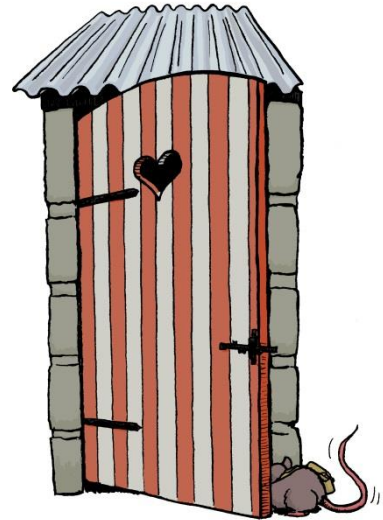
Aan het einde van de zaal kunnen kinderen nog een Duits borstpantser en een typische **Duitse stalen helm** opzetten. De borstpantseren werden gebruikt vanaf 1916, maar wegens hun zware gewicht enkel om op wacht te staan. Ook kunnen ze er **morsetekens** uittesten.

Vervolgens gaan we naar buiten. De leerlingen doorlopen een netwerk van **loopgraven**. Het eerste deel is Duits met veelvuldig gebruik van hout en vlechtwerk. Anders dan in het Britse deel met de ijzeren golfplaten en jutezakjes had Duitsland niet voldoende grondstoffen en toegang tot kolonies om veel ijzer en jute te gebruiken. Onderweg is een **periscoop** bevestigd aan de borstwering van een loopgraaf. De leerlingen kunnen bij het kijken door de periscoop Maurice zoeken in het landschap. In een ruime schuilplaats

in het Duitse deel kunnen leerlingen m.b.v. schrijfplankjes **opdracht C** uitvoeren. Ze schrijven er vanuit de loopgraven een postkaart in naam van een soldaat die hier vocht of sneuvelde. Achteraf kunnen ze de postkaart, die makkelijk kan worden uitgescheurd, in een postbus deponeren. Of je kan vragen dat de leerlingen ze bijhouden om te bespreken in de klas.

Aan het einde van de loopgraven loopt men recht naar een originele noodwoning uit 1922. Na de oorlog was de terugkerende bevolking genoodzaakt om in dergelijke barakken te wonen, tot de wederopbouw kon starten. Binnen is er informatie over de Amerikaanse militaire en humanitaire bijdrage tijdens WOI, de wederopbouw en een waarheidsgetrouw naoorlogs decor. De ruimte is echter beperkt en niet geschikt voor een grote groep. Achteraan, langs het vervolg van het parcours, staat een hokje dat werd gebouwd met gerecupereerde bunkerblokken. In het toilet kunnen de leerlingen **rollen met foto's van gerecycleerd oorlogsmateriaal** linken aan een oorspronkelijk en hedendaags object.

Voorbij het hokje gaan we naar beneden, terug het ondergrondse gebouw in. In de eerste zaal staan we stil bij de vele **gesneuvelden** in WOI. Er staat een grote kar of *service wagon* die na de oorlog werd gebruikt om oorlogsdoden naar de vele begraafplaatsen te brengen. En er hangen verschillende grafzerken, waaronder de typische witte Britse zerk van de Commonwealth War Graves Commission. Hier kan men even nadenken over het vele oorlogsleed.

Via een lange gang waar tijdelijke tentoonstellingen worden gehouden en ook het kunstwerk 'Falls the Shadow' van de Nieuw-Zeelandse kunstenares Helen Pollock staat, bereikt men het einde van het museumbezoek. Voor men de museumshop bereikt, kan een foto worden genomen in 'opa's salon', een **photodecor**. Men is vrij om hier i.f.v. het klasbezoek foto's te nemen van de leerlingen.

IN DE OMGEVING:

Een bezoek aan het museum kan je makkelijk combineren met sites in de omgeving. De volgende locaties en attracties liggen op wandelafstand of op minder dan 10 minuten rijden van onze parking:

Het museum bevindt zich in het **kasteeldomein van Zonnebeke** dat gratis toegankelijk is. In het park liggen de Passchendaele Memorial Gardens, acht tuintjes in de vorm van een klaproos ingericht als herinneringstuin voor landen die hier streden (Canada, de Verenigde Staten, Australië, Nieuw-Zeeland, Frankrijk, Groot-Brittannië, Duitsland en België).

De **kerktoren van Zonnebeke** ligt vlakbij het museum en is gratis toegankelijk. Groepsreservaties (vanaf 15 personen) zijn mogelijk om 9u30, 11u30, 13u30 of 15u30 via reservaties@zonnebeke.be. In de toren toont de tentoonstelling 'Getekend Landschap' op verschillende verdiepingen de evolutie van het landschap in de Ieperstreek. Boven, op 40 meter hoogte, kan men genieten van een weids panoramisch zicht op Ieper, Passendale en de voormalige slagvelden van WOI.

CWGC **Tyne Cot Cemetery** ligt op ca. 5 minuten rijden van onze museumparking. Via The Road to Passchendaele, een verkeersluwe wandeling van ca. 3 km met onderweg een **crypte met Belgische oorlogsgesneuvelden**, is de site ook te voet bereikbaar. Met zijn 11.956 graven is dit de grootste Commonwealth-begraafplaats ter wereld, een stille getuige van de Slag bij Passendale. Een bezoekerscentrum (Vijfwegestraat, nabij de parking) geeft meer duiding over de begraafplaats zelf en biedt een panoramisch zicht op de slagvelden van 1917.

Het **Polygoonbos** ligt op een drietal minuten rijden van het museum en is net als Tyne Cot via een verkeersluw pad bereikbaar. Vanaf de ruime parking liggen op wandelafstand de Commonwealth-begraafplaatsen Polygon Wood Cemetery en Buttes New British Cemetery.

Een bezoek aan ons museum kan worden gecombineerd met het **Bellewaerde-park of Bellewaerde Aquapark**, vanaf het museum een tiental minuten rijden. Voor groepen vanaf 15 personen zijn voordelige combitickets beschikbaar (MMP1917 + Bellewaerde). Prijzen en praktische informatie zijn terug te vinden op onze website.

Per ingevulde opdracht krijg je een medaille! Kleur ze in met je potlood.

Thuis kan je ook de lijntjes kleuren.

De bijnamen van deze Britse medailles komen uit een populaire strip van na de Eerste Wereldoorlog. Pip was een hond, Squawk een pinguïn en Wilfred een konijn.

Kan jij het woord raden dat verborgen zit in het boek?

Zesde woord: 3e letter	<input type="text"/>	Zesde woord: 4e letter	<input type="text"/>	Tiende woord: 3e letter	<input type="text"/>	Negende woord: 1e letter	<input type="text"/>	Elfde woord: 3e letter	<input type="text"/>	Elfde woord: 4e letter	<input type="text"/>	Elfde woord: 3e letter	<input type="text"/>	Loatste woord: 3e letter	<input type="text"/>
------------------------	----------------------	------------------------	----------------------	-------------------------	----------------------	--------------------------	----------------------	------------------------	----------------------	------------------------	----------------------	------------------------	----------------------	--------------------------	----------------------

Deze landen vochten in de Slag bij Passendale. Verbind elk land met de juiste plaats op de kaart.

Australië Canada Duitsland Groot-Brittannië en Ierland Nieuw-Zeeland

Gebruik dit plannetje om je weg te vinden in het museum. Onderweg krijg je leuke opdrachten!

Op stap met
Lisa, Louis en Maurice

En ik, Maurice, woon hier en neem je graag mee op ontdekkingstocht!

Hi! Ik ben Lisa. Met mijn neefje Louis ben ik hier op bezoek.

We zijn in opa's museum! Met allemaal spullen uit de Eerste Wereldoorlog.

Francis Pegibonobou, een Canadees van rhesus o'fkomst die hier vocht.

Edwin Latherton, Brits voetbal-kampioen die sneuvelde in de Slag bij Passendale.

Walter Staezer, Duitse soldaat, Bronzen medaille uit verlenen die hier sneuvelde in de omgving in 1914.

George Guymer, Frans legener die sneuvelde in de Slag bij Passendale.

Dene Gallaher, Nieuw-Zeelandse rugbyspeler die sneuvelde in de Slag bij Passendale.

William Seabrook, Australisch soldaat die sneuvelde met zijn broers op dezelfde dag in de Slag bij Passendale.

Kies iemand en beeld je in dat je iets in zijn naam schrijft.

Wat zou jij als soldaat naar huis schrijven?

Memorial Museum Passchendaele 1917
Berten Pilstraat 5A, BE-8980 Zonnebeke
T +32(0) 51 77 04 41
E info@passchendaele.be
W www.passchendaele.be
Dagelijks open: 9h00 - 18h00
Laatste toegang: 16h30 | Gesloten: 16/12 - 31/01

Facebook: Memorial Museum Passchendaele 1917
Twitter: @MMP1917 Instagram: MMP1917 Website: Memorial Museum Passchendaele

Start

Een Brits Lee Enfield geweer weegt zwaar. Hef meer op!

Een soldaat moet zich goed kunnen concentreren. Test jouw concentratie met het bibberspel.

Spel jouw naam in morse! Voor een streep duw je lang, een punt is kort.

Schrijf op de keerzijde jouw postkaart in de loopgraven.

Kijk door de periscoop! Zie je Maurice staan?

Sto hier even stil bij de vele doden van de Eerste Wereldoorlog.

Zet de juiste kleuren naast elkaar. Zie je gelijkenissen?

Zoek het juiste object. Herken je spullen die je thuis ook hebt?

Groepje samen met ons op de foto in Opa's salon?

Ondergrondse schuilplaatsen moet men leegpompen. Probeer het maar!

Til de granaat op! Ben jij sterker dan Maurice?

Zoek op de keerzijde de londen die meevochten in de Slag bij Passendale.

Zoek de Belgische knoop.

Hef de Duitse pinhelm op. Voel je hoe licht die was in 1914?

Ruik aan het gas. Geen paniek, het is niet schadelijk!

Vul het roodseltje op de keerzijde in!

Ruik jij graag cornedbeef? Tijdens de oorlog eten soldaten het vaak! Wist je dat je het vandoog nog steeds kan kopen?

De Britse soldaat had in 1917 rubber, de Duitse enkel leder en wol. Voel je het verschil?

Post deze postkaart aan het einde van jouw bezoek in Opa's brievenbus!

☐ Ik ontvang in de toekomst graag meer informatie over Maurice en het educatief aanbod van het museum.

e-mailadres:

FIELD SERVICE
POST CARD

